

Zwroty i wyrażenia łacińskie

I

1. **a contráριο** – wychodząc z przeciwnego założenia
2. **a posterióri** – na podstawie już zaistniałych faktów (wnioskować o przyczynach), z następstwa, w drodze indukcji
3. **a prióri** – bez podstaw, bezzasadnie, bez względu na fakty czy argumenty (wnioskować z „góry”)
4. **ab absúrdo** – wychodząc z fałszywego założenia, absurdu
5. **ab inítio** – od początku
6. **accidentália negótii** – dodatkowe części składowe czynności prawnej, podmiotowo istotne składniki treści czynności prawnej
7. **ad absúrdu** – rozumowanie prowadzące do niedorzeczności
8. **ad acta (depónere)** – odłożyć do akt, do archiwum (przenośnie: sprawa zakończona)
9. **ad exemplum** – na przykład
10. **ad hoc** – doraźnie, tylko w tym przypadku
11. **ad líbitum** – w dowolnej ilości
12. **ad lítteram** – dosłownie
13. **ad persónam** – w odniesieniu do (konkretnej) osoby
14. **ad probatióne**m - dla celów dowodowych
15. **ad rem** – do rzeczy, bez dygresji, do sedna sprawy
16. **ad vocem** – (nawiązując) do poprzedniej wypowiedzi, do głosu (poprzednika)
17. **advocátus diabóli** – adwokat diabła; określenie obrońcy niesłusznej sprawy
18. **aliéno nómine** – w cudzym imieniu
19. **áltera pars** – druga strona, przeciwnik w sporze
20. **analógia iuris** – analogia z prawa

II

21. **analógia legis** – analogia z ustawy
22. **ánimus possidéndi pro aliéno** - wola posiadania dla drugiego
23. **ánimus rem sibi habéndi, ánimus possidéndi** - wola posiadania dla siebie
24. **arguméntum a contráριο** – uzasadnienie (twierdzenie, dowód) z przeciwieństwa
25. **arguméntum a maióri ad minus** – wnioskowanie z większego o mniejszym
26. **arguméntum a minóri ad maius** – wnioskowanie z mniejszego o większym
27. **benefícium inventárii** – dobrodziejstwo inwentarza
28. **bona cadúca** – majątek bez właściciela, dobra przypadające państwu
29. **bona fides, bona fide** – dobra wiara, w dobrej wierze
30. **casus fortúitus** – przypadek losowy
31. **causa cogníta** - po rozpoznaniu sprawy
32. **causa donándi** - podstawa prawna przysporzeń o charakterze darmym
33. **causa finíta** – sprawa zakończona
34. **causa iusta** – słuszna przyczyna
35. **causa obligándi** - podstawa zaciągnięcia zobowiązania
36. **clausula rebus sic stantibus** – zastrzeżenie, że umowa obowiązuje w istniejących okolicznościach, które nie ulegną zmianie
37. **commúni consénsu** – za zgodą ogółu, przy powszechnej zgodzie
38. **commúnis opinio** – powszechny pogląd, powszechna opinia

39. **condicio sine qua non** – warunek nieodzowny; warunek bez którego nie może zaistnieć dana czynność
40. **contra legem** – wbrew ustawie, sprzecznie z prawem

III

41. **contra/advérsus bonos mores** – wbrew (przeciw) dobrym obyczajom
42. **contráriis reiéctis** - po odrzuceniu tezy przeciwnej
43. **corpus delícti** – przedmiot będący dowodem popełnienia przestępstwa
44. **cui bono?** – na czyją korzyść?
45. **cui prodest** – komu przynosi to korzyść
46. **culpa in contrahéndo** – niedbalstwo przy zawieraniu umowy
47. **culpa in custodiéndo** – wina w dozorze
48. **culpa in eligéndo** – wina w wyborze
49. **culpa lata** – ciężka wina
50. **de facto** – faktycznie, istotnie, w istocie, w rzeczywistości, w praktyce
51. **de iure** – zgodnie z obowiązującym prawem
52. **de lege ferénda** – co do przyszłego unormowania, co do prawa postulowanego (o ustawie, która ma być uchwalona)
53. **de lege lata** – z punktu widzenia obowiązującego prawa
54. **desuetúdo** – utrata mocy obowiązującej aktu prawnego wskutek jego długotrwałego niestosowania lub nieprzestrzegania
55. **diligentia quam suis rebus** – staranność właściwa przy prowadzeniu własnych spraw
56. **dolus malus, dolo male** – szczególnie zły zamiar, w złym zamiarze
57. **erga omnes** – wobec wszystkich
58. **error facti** – błąd co do faktu (stanu faktycznego)
59. **error in persona** – błąd co do osoby
60. **error iuris** – błąd co do prawa

IV

61. **essentiália negótii** – przedmiotowo istotne składniki treści czynności prawnej
62. **et cétera** – i tak dalej
63. **ex iure (lege)** – z mocy prawa (ustawy)
64. **ex nunc** – od teraz, od tej chwili
65. **ex offício** – z urzędu
66. **ex tunc** – od wtedy, od tamtej chwili, z mocą wsteczną
67. **expréssis verbis** – dobitnymi słowami, wyraźnie, dokładnie, dobitnie
68. **extra órđinem** – poza porządkiem
69. **facta concludéntia** – zdarzenia faktyczne, które wyrażają domniemaną wolę danej osoby; wyrażenie określające dorozumiane oświadczenie woli
70. **favor debitóris** – ochrona dłużnika, przychylność dla dłużnika
71. **favor testaménti** – przychylna interpretacja testamentu
72. **forum contráctus** – sąd właściwy ze względu na miejsce zawarcia umowy
73. **forum delícti comíssi** – sąd właściwy ze względu na miejsce popełnienia przestępstwa
74. **forum domicílli** – sąd właściwy ze względu na miejsce zamieszkania
75. **forum rei sitae** – sąd właściwy ze względu na miejsce położenia rzeczy
76. **in abséntia** – pod nieobecność, podczas nieobecności
77. **in abstrácto** – w oderwaniu (od konkretnej sytuacji)

78. **incompatibilitas** - zakaz równoczesnego piastowania określonych stanowisk publicznych
79. **in exténo** – w całości, dokładnie, w pełnym brzmieniu, w całej rozciągłości
80. **in flagránti** – na gorącym uczynku

V

81. **in fraudem legis** – w celu obejścia ustawy
82. **in futúro** – na przyszłość
83. **in nómine** – w imieniu, z polecenia
84. **in spe** – w nadziei, w przyszłości
85. **inter partes** – między stronami
86. **inter praeséntes (abséntes)** – między obecnymi (nieobecnymi)
87. **inter vivos** – między żyjącymi
88. **ipso facto** – tym samym, z samego faktu, na mocy samego faktu
89. **ipso iure** – mocy prawa, z mocy samego prawa
90. **ius cogens** – przepisy bezwzględnie obowiązujące
91. **ius dispositívum** – przepisy względnie obowiązujące
92. **ius sánguinis** – prawo krwi (zasada nabycia obywatelstwa)
93. **lege artis** – prawidłowo, według reguł sztuki
94. **lex generális** – ustawa ogólna
95. **lex imperfécta** – norma prawna pozbawiona jakiegokolwiek sankcji
96. **lex minus quam perfécta** – norma prawna opatrzona sankcją represyjną (karną)
97. **lex perfecta** – norma prawna opatrzona sankcją nieważności
98. **lex plus quam perfecta** – to norma prawna opatrzona sankcją represyjną (karną) oraz sankcją nieważności
99. **lex speciális** – ustawa specjalna, przepis szczególny
100. **lucrum cessans** – utracony zysk

VI

101. **modus operándi** – sposób działania
102. **mortis causa** – na wypadek śmierci
103. **mutátis mutándis** – po zmianie tego, co powinno być zmienione
104. **naturália negótii** – przedmiotowo nieistotne składniki treści czynności prawnej
105. **negótium cláudicans** – czynność prawna kulejąca
106. **non liquet** – nie jest jasne
107. **nuúmerus clausus** – określona liczba, liczba zamknięta, ograniczona, wyliczenie enumeratywne
108. **onus probándi** – ciężar dowodu
109. **ope exceptiónis** – mocą zarzutu procesowego
110. **pars legítima** – zachówek
111. **per analogiam** – przez podobieństwo, analogię
112. **per procúra** - w zastępstwie, na podstawie pełnomocnictwa
113. **persóna non grata** – osoba niepożądana
114. **post factum** – po fakcie
115. **post mortem** – po śmierci
116. **pro público bono** – dla dobra publicznego
117. **quorum** – liczba członków podmiotu zbiorowego, których obecność podczas głosowania jest konieczna, aby decyzje w nim podjęte były ważne

- 118. **ratio legis** – cel ustawy, racja prawna, uzasadnienie ustawy
- 119. **reductio ad absurdum** – sprowadzenie rozumowania do niedorzeczności
- 120. **reformatio in peius** – zmiana na gorsze, zmiana orzeczenia na niekorzystne

VII

- 121. **sensu largo** – w szerokim znaczeniu
- 122. **sensu stricto** – w ścisłym znaczeniu
- 123. **solo consensu** – samym porozumieniem, z samego porozumienia
- 124. **status quo** – obecny stan rzeczy
- 125. **sub condicione** – pod warunkiem
- 126. **successio singularis** – sukcesja szczególna
- 127. **successio universalis** – sukcesja ogólna (uniwersalna)
- 128. **terminus a quo** – termin początkowy (od którego rozpoczynają się skutki czynności prawnej)
- 129. **terminus ad quem** – termin końcowy (do którego trwają skutki czynności prawnej)
- 130. **terminus ante quem** – termin, przed którym coś nastąpiło lub ma nastąpić
- 131. **terminus post quem** – termin, po którym coś ma nastąpić
- 132. **terminus praecclusivus** – termin ostateczny (prekluzyjny)
- 133. **tertium non datur** – nie ma trzeciej możliwości
- 134. **ut infra** – jak niżej
- 135. **ut supra** – jak wyżej
- 136. **vacatio legis** – okres pomiędzy ogłoszeniem aktu prawnego a jego wejściem w życie
- 137. **vis absoluta** – przymus fizyczny
- 138. **vis compulsiva** – przymus psychiczny
- 139. **vis maior** – siła wyższa
- 140. **votum separatum** – głos odrębny